

1861—1886.

У НОВОМЕ САДУ У УТОРАК 7. АПРИЛА 1887.

* ГОДИНА XII. *

ПОЗОРИШТЕ

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

* БРОЈ 9. *

Излази за време бављења новорибине дружине у Н. Саду свака о дану сваке представе, иначе сваког месеца поједан пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. —

ПРОЛОГ

ОД МИЛОРАДА П. ШАПЧАНИНА.

(Наставак.)

Једна маза на дивану
Тегли се и зева,
А мајка јој брже боље
Што год изволева.
По гвозденој кринолини
Хаљина се шири,
А око ње кидају се
Танки ветронири...
Један лентир хтеде
Већу пажњу стеки,
Па ће изнебуха
Госпођици рећи:
„Молићу, фрајлице,
„Знате л' шта је ново?
„Аји гевисер Кнежевић
„Актере је дов'о.“
— Шта рекосте? Зар актери
Могу бити Раци?
Без сумње су, рече маза,
Све сами дедаџи.
„Те још каки!“ дода трећи,
„Глуност из њих вирп;
„На још уз то, либес фрајлаји,
„Сељачки манири!
„Нинита нобел, унијетини,
„Дигле жабе пете —
„Магистрат ће растерати
„Таке пробисвете.
„Немачкје је друштво красно,
„Што нам бене лани;
„Ово сама ситнурија,
„Оно великани.
„Њему ћемо у арену,
„Кад овамо дође“ —

Ту фрајлица климну главом,
Лентир такође.

И актери све што могли дали,
Прву игру сјајно одиграли.
Мног' гледалац у мисли се дао,
Многи ганута се заплакао,
А ђаци су „усхићени“ били —
Младо срце хоће да повали!

Мајстор Рака у севдах је пао,
Па калфама дунли оброк дао,
Узмув'о се: нити послу хита,
Нити му се Српски Дневник чита,
Ни језику свом да даде мира,
Кад говори, а он „перорира“!
Фићфирићи и фрајлице чепе
„Остадоне креатуре слепе,
Празне душе а памети лаке —
Позориште и није за таке!
Али многом просвећеном брату,
Што је душом загрејаном дис'о,
Сијну једна са свим нова мис'о!
На предлоге чудновате творе —
О „народном театру“ зборе . . .

„Шта велите, господине Јово,
„Би а' се могло прихватити ово?“

„Може народ, само ако хтедне“;
Рече Јова, па вине ни једне.
Узе чибук, па свом двору оде,
А за њиме сабор од господе.
Месечина као у по дана —
Чисто трепти варош обасјана!

Пођте за мном, слушаоци —
Водићу вас један часак.
Месечина као млеко,
Не чује се људски гласак.
По кровов'ма сенке пале,
Богомоље дивно сјају,
На углу смо . . . стојте! Сад смо
У Успенском мирном крају.
Кућна врата широм зјапе,
И пас негде мирно дрема:
Сигурни смо да домаћин
„Лежећега“ блага нема.

На уђимо у двориште.
Прозори се, ено, сјаје.
Од завеса ни помена —
Газдин такав обичај је.
Унутра се лено види:
Сто писаћи старог кроја,
На њему је дрвен дивит,
Овде онде књига која;

Уза зид су долапови,
Храстовина тамна, проста —
Нигде боје ни полтира,
Ал' у њима књига доста.
Он за столом седи, чита,
Брижна чела, блага лица:
То је скромна ћелијица
Једног српског књижевника.

Сам је самцит. Чита, чита,
А послушна свећа гори;
Све је у сну, ништа нема
Да се весне, зажубори.
Да, простите, заборавих . . .
Цепни сахат засп'о није
Старомодне крупне грађе,
Па му такат сино бије.
И по која лептирица
Тек на свећни пламен прне —
Да последњу срећу прими
Од судбине своје прне.

(Свршиће се.)

НЕМАЊА.

По ванредном, нечувеном успеху, који је „Немања“ у нашем позорином свету постигао, мислим, да ћемо учинити услугу нашим читаоцима, ако донесемо реферат позоришног одбора о тој драми:

Писац „Немање“ био је много срећнији и у избору и у изради своје драме. Узвеши за тему своје драме иначе врло тежак предмет: оснивање државе и државног уједињења, — он је то извео с таким успехом, да му ваља дати свако признавање. Фабула у „Немање“ ово је: Четири брата Завид, Срацимир, Првоши и Немања имају сваки по једну државу, своју жупу, у којој је сваки независан господар. Таких жупа било је у оно доба доста по српским крајевима, између Балкана и Адријатика. Над свима тим жупанима, који су у својим жупама били независни господари, сматрао се као поглавар и стајеница српски краљ, који је боравио онда у Дукљи. Писац је узео да је у то доба био српски краљ Радослав, један од потомака краљевске лозе Владимирића. Радослав је био васал (клетвеник) грчкоме цару, онда најјачој сили на јевропском истоку. Међу тим остали жупани српски, који су по реду требали да слушају свога краља у Дукљи, беху се одметнули испод његове власти, па се сваки на своју руку учинио васалом византијскога цара и владао у сво-

јој земљи не слушајући никога. Немања, видећи да така неслога и поцепаност српских жупа не води никаком добру нити обећава српском народу осигурану будућност, почне смишљати, да састави под једну јаку руку све српске земље, да изведе државно уједињење. Знајући у напред, да ће с таком својом намером наићи на отпор код српске властеле, која је природно била мало вољна да упусти из шака своје од старија наслеђене повластице, — Немања је почeo припремати терен за своју замисао оздо, из народа. Дао је у својој жупи веће слободе никим сталежима и мајсторима; од властелинских повластица откинуо је по нешто, али је дао властели права на половину племена и робља у рату. Тако је придобио за се и ниже сталеже и властелу, која је у оно доба била доста грабежљива. Поред свега тога Немања је поклонио особиту пажњу војсци и ратној срми у својој држави. Он је на своју руку водио ратове, углављивао савезе и увекавао своју жупу новим покрајинама. Његова браћа, осећајући на што смера Немања а уз то завидећи његовим успесима, беху му противници. И кад је он, мислећи да је најзгоднији час за то, позвао своју браћу и самог краља Радослава на договор: како би се најсигурније извело уједињење под старешињством онога између њих који буде најдостојнији,

браћа га нападну прекорима: да је издајник, да у потаји шурује с грчким царем и да хоће да изда српске земље туђинима. Они га ту ухвате и баце у некаку јаму у планини, а на његов стони град и жупу нападну с војском. Међу тим се у граду и жупи Немањиној десио његов учитељ и логотет,protoјереј Мудрослав, човек у оно доба врло учен који је своју науку поцрпао и у Византији и у Кадику код онда најобразованијег народа Мавара. Тај човек, поред своје учености и државничке мудрости, био је и јунак. Као заступник Немањин, он се упусти у борбу с браћом његовом, одбије њихов

напад од стонога града, а за тим му пође за руком, те избави и самога Немању. Немања, уверивши се, да договором не може постићи што је наумио, крене одмах војску: заузме жупе своје браће, узме многе градове и српске области — неке силом и мачем а неке му се драговољно предаду, — падне с војском и под саму Дукљу, те и њу узме, а краљ Радослав, који је Немању у оној завади с браћом напустио, буде рањен и умре. Тако Немања за врло кратко време прихвати под своју власт готово све српске жупе у оно доба и мачем извође српско уједињење.

(Свршиће се.)

ПОГЛЕД НА РЕПЕРТОАР НАРОДНОГ ПОЗОРИШТА У БЕОГРАДУ.

(Свршетак.)

Него да се вратимо опет новим комадима. Рекосмо већ како пролазе модерне добре комедије. „Први пут“ кућа пуна, сутрадан празна и комедија у кош. Тако буде и с обиљном драмом или трагедијом. А подајте какву нову драму пуну сценичности, страшних заплета, где има и ножа и отрова и целата и пожара и свега што потреса живце, она ће пунити свакад кућу.

А од комедија подајте лакрдију, где има драстичних ситуација и где је у главноме све удејствано да се публика наслеђе, и то ће се одржати у репертоару.

Ми овим не ћемо да кажемо, да је у нашег света баш тако покварен укус, да не ће ништа што је добро и поучно, него тражи само шаренила и лакрдије. Има у нас неки део публике, који воли видети оно што је лепо, здраво и корисно. Број те публике расте, али није још толики, да даде позоришту могућности да избаци из свога репертоара оно што велика већина радије гледа. Дакле, овако мора остати још за неко време; управа мора водити рачуна о разноврсности укуса у своје публике, докле се год узмора старати да привредом подмирује већи део својих тројиковца.

Нека ово имају на уму сви, који хоће да замерају избору комада и позоришном репертоару у опште.

А сад да рекнемо коју и о нашим оригиналима. Признати морамо да смо за сад у томе врло сиромашни. Оригинални комади обично су из наше прошлости. Многи су писани у околностима, које су престале бити сувремене; неки су опет слабо израђени према захтевима данашње драме; неки су се преживели и немају своје вредности за садашњи свет. Тако од свих наших оригинала једва има неколико, што се више за невољу него по ваљаној садр-

жини овда онда приказују. Има, истинा, покушаја од млађих наших писаца, који обећавају да ће обогатити наш репертоар лепшим радовима, али то су још покушаји. Да би се наша оригинална драма помакла живље, управа је и ове године расписала стечај за једну драму и једну комедију из нашег живота. Ми се надамо, да ће се овим начином покренути у нас драмска књижевност толико, да ће позориште сваке године, поред награђених радова, моћи уврстити у свој репертоар барем још два три оригинална, који ће бити добри за позорницу, и ако не однесу одређену награду. Нема сумње, да ће се оваким расписивањем награда постићи за три четири године та могућност: да се месечни репертоар чешће прошира комадима из нашег живота, било садашњег било прошлог.

Завршујући овај летимичан поглед на позоришни репертоар београдски, мислим, да нам не ће нико замерити, ако кажемо једну врло често употребљавану изреку: да се ништа не постиже силом и на пречац. И прва позоришта у данашњем образованом свету морала су се развијати и иći оваким истим путем као и ово наше позориште. Прошло је много и много десетина година док су та позоришта постала овака и ово што су данас. И она су, нема сумње, морала имати свачега у репертоару, док се поред њих нису отворила друга варошка, општинска, или приватна позоришта, те прихватила да приказују засебите врсте драме и комедије, а оним првим оставила да негују бољу сувремену и класичну драму. Тако ће бити јамачно и у нас после. А за сад, док је ово позориште тако рећи тек јучерашње, док је остављено да води рачуна о најразличнијем укусу своје публике, немојмо бити и сувише строги према њему.

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

7. ПРЕДСТАВА.

ВАН ПРЕТИПЛАТЕ.

ДРУГА СВЕЧАНА ПРЕДСТАВА У ПРОСЛАВУ 25-ГОДИШЊИЦЕ СРП. НАР. ПОЗОРИШТА.

II. ДАН.

У НОВОМЕ САДУ У УТОРАК 7. АПРИЛА 1887.

ИЗБИРАЧИЦА.

ИГРА У 3 ЧИНА, С ПЕВАЊЕМ, ОД КОСТЕ ТРИФКОВИЋА.

ОСОБЕ:

Соколовић	Милојевић.
Јеџа, жена му	Д. Ружићка.
Малчица, кћи им	Л. Хаџићева.
Савета, њихова нећака	М. Максимовићева.
Тимић	Васиљевић
Ката, жена му	Ј. Добриновићка.
Милица, кћи му	С. Брићева.
Бранко, журналиста	Марковић.
Штанцика	Лукић.
Тошица	Добриновић.
Јован, послужитељ код Соколовића	В. Димитријевић.
Збија се у Новом Саду.	

Пре тога:

ПРЕКИ ЛЕК.

ИГРА У 1 ЧИНУ, НАПИСАНО МИТА КАЛИЋ.

ОСОБЕ:

Радослав Вуковић, адвокат	Ружић.
Даринка, жена му	Л. Хаџићева.
Крстићка, даринкина мати	Ј. Добриновићка.
Живана, собарица вуковићева	М. Максимовићева.

У среду 8. априла трећа свечана представа: „ВЛАДИСЛАВ.“ Драма у 5 чинова, од Ј. С. Поповића. — Г. Адам Мандровић, равнитељ хрватске драме у насловној улози као гост.

Слободне улазнице не важе ни за једну од пет свечаних представа позоришних.

ПОЧЕТАК У $7\frac{1}{2}$ А СВРШЕТАК У 10 САХАТА.